

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XLIII. Vtrum diuisio rerum exteriorum fieri potuerit arbitrio hominum,
vtcumque libuisset?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

rent ex aequo, ius ingerendi se in eandem omnium rerum dispositionem, ita ut singuli diuersos quidem dirigerent homines, circa tamen res omnes eandem: Constat igitur ex his diuisionem rerum fuisse, & esse omnino necessariam, eamque quoad aliqua factam esse immediate iure naturae, quoad alia per liberam hominum conventionem, ex praescripto iuris eiusdem naturalis.

Ad 1. Dictum est quaest. praesertim 5. & 19. Deo non conuenire ius proprietatis quoad utilitatem, & usus viles rerum, respectu sui, sed omnem earum utilitatem relictam esse substantijs rationalibus creatis. Quapropter ita est rebus omnibus essentiale, ut subint directioni, ac prouidentiae diuinæ; ut nihilominus iura utilitatum diuidi possint inter homines. Deinde, quæ sunt propria vnius possunt diuidi inter plures ex consensu eiusdem, quatenus ille consenserit. Deus autem, ut dominus vniuersorum, quod in illis locis scripturae manifestatur non solum consentit, sed etiam praecipit lege sua naturali, quæ includitur essentialiter in iure naturæ, prout liquet ex eadem quaest. 5. & ex priori parte quaest. 7. Praecipit inquam, vt res omnes diuidantur inter Angelos, & homines, prout ipsorum interest, ut apparet ex discursu superiori. Est igitur conformis iuri naturæ diuisio rerum, & quoad partem earum inducta per ipsum est immediate.

Ad 2. Ita sunt omnia exteriora indifferentia ex se ad quoslibet, & communia de iure naturæ, ut ipsum ius naturæ praescribat singulorum rerum ad singulos homines distributionem, ac diuisionem communi, & singulorum bono congruentem. Quapropter loca illa scripturae accipienda sunt de subiectione rerum omnium, respectu totius hominum collectionis cum distributione, atque appropriatione accommodata, respectu singulorum. Hoc nimirum conuenit homini ratione suæ similitudinis specialis cum Deo, ut participet vim dominatiam ipsius, cum partitione rerum, & iurium multiplicatione correspondente multiplicati numericae eiusmodi similitudinem cum Deo consecuta ad multiplicationem hominum.

Ad 3. Vitio humanæ naturæ fit, ut nulla arte omne incommodum tolli possit ab hominum mutua inter se coniunctione sociali. Ceterum ex rationibus D. Thomæ, & alijs insuper adiunctis superius, manifestè apparet incommoda futura fuisse longè maiora, etiam quoad mutuam pacem, ac benevolentiam, si nulla prorsus facta fuisset diuisio rerum exteriorum. Cum igitur ratio naturalis dicat inter mala impossibilia, & copulatiuè inuitabilia, eligenda esse, quæ minora sunt, patet eadem ratione praecipiente factam esse rerum diuisionem. Quod dicitur amicorum omnia esse communia, accipitur de communitate ex affectu, & inclinatione ipsius amicitiae, quoad usus necessarios ad communem amicorum felicitatem; non verò de confusione iurium pertinentium ad vnumquemque eorum; siquidem ex eorum retenta distinctione suboriuntur, ut supra indicatum est, opera, & officia mutua liberalitatis, misericordiae, gratitudinis, & similia, quibus amicitia fouetur, & quibus non esset locus subintrante iurium confusione, certè non pareret locus tam amplius, quam est necessarius, respectu totius omnium hominum multitudinis, mutuo benevolentiae foedere vniuersaliter, & particulariter copulandæ.

QVÆSTIO XLIII.

Vtrum diuisio rerum exteriorum fieri potuerit arbitrio hominum utcumque libuisset?

Videtur ita fieri potuisse. 1. Quia quod ad utilitatem alicuius totaliter ordinatur, totaliter subiacet eius voluntati, ut disponat utcumque libuerit, ita saltem, ut sit valida dispositio qualitercumque ipse disposuerit. Dictum autem est sæpè res omnes exteriores esse totaliter ordinatas ad utilitatem hominum. Ergo homines potuerunt eas diuidere, atque de illis disponere saltem validè, utcumque libuisset.

2. Quod viget consensu, & voluntate vniiformi omnium vniuersum nationum, & gentium non amplius dubitatur, quin sit iustum, ac honestum; certè non dubitatur de valore dispositionum nihil inde exorbitantium. Dubitari autem eo non obstante posset, si posset esse, aut inhonesta, aut inualida dispositio, ac diuisio rerum facta communi omnium conventionem, ac arbitrio, utcumque libuisset. Quia videndum nihilominus superesset, an disposuissent, ac diuisissent eo determinatè modo, quo solo licet, ac valet eorum dispositio.

Art. 1. Resp. Constat ex quaest. precedenti diuisionem rerum exteriorum indifferentium ex se, tametsi de iure naturæ non sit formaliter, & immediate, atque omnino determinatè; esse tamen de iure naturæ præceptiuè, ac vagè. Ita videlicet, ut liberum hominibus fuerit talem, vel talem rerum diuisionem instituere pro libito, quin agerent contra ius naturæ, non tamen, ut nullam prorsus facerent diuisionem. Verum neque istam ipsam electionem diuisionis, ac modi diuidendi vsque adeo liberam, & indifferentem relinquit ius naturæ, ut nullas praescriperet condiciones, quibus non praestitis leges, ac conventiones diuisionum euaderent inhonesta, inod, & nullitatis vitio laborarent. Cum enim res istæ exteriores in omnium, ac singulorum hominum utilitatem sint ordinatæ intrinsecè ex sua natura, sintque deuinctæ naturæ humanæ secundum se, quatenus easdem erogauit Deus aequali erga omnes homines amore, ac voluntate antecedenti; siquidem omnes fecit æquè bonos in natura, neque eius amor inæqualis esse possit, erga obiecta æqualiter bona in se, quatenus æqualiter bona sunt: cumque homini nihil facere liceat contra naturas rerum, & contra diuinam voluntatem antecedentem beneplaciti. Cum inquam hæc ita se habeant patet diuisionem rerum quatenus factam arbitrio hominum honestam, ac validam minime esse potuisse, quin omnium, ac singulorum hominum utilitati, & felicitati æquè consulcret.

Art. 2. Prima igitur eademque præcipua, & categorica se continens conditio iustæ, & validæ diuisionis est, ut omnes homines nulla facta exceptione eidem forti committat, eandemque omnibus quouis tempore existentibus spem, ac facultatem faciat quantum est de se augendi cumulum bonorum suorum. Aliàs enim lex humana faceret inæquales, quos lex naturalis, eademque diuina fecisset æquales, idque solum ex voluntate legislatorum ante omnem earum circumstantiarum varietatem, pro quibus lex naturalis à Deo lata esset, atque omnibus æqualiter prouidisset. Quapropter, si lex humana ex se præcisè inæqualis, respectu diuersorum hominum, posset esse valida, fieri posset, ut voluntas hominis præualeret contra diuinam. Nec enim valida esse posset, quin redderet inualidam, ac nullam eam, cui esset contraria. Quod autem voluntas diuina, per quam viget

lex naturalis, æqualiter fauerit omnibus, & quibusvis secundum se præcisè consideratis breuiter quidem, sed efficaciter demonstratum nuper est.

Art. 3. Secunda deinde principalis conditio eiusdem diuisionis est, vt nullum relinquat aditum inæqualitati bonorum, præterquam ex inæquali ad bonum commune contributione, atque cooperatione. Cum enim bona hæc exteriora sint, vt præmissum est, communia omnibus ex sua natura; neque quod commune est fieri possit iuris priuati, quin tantundem iuris, ac liberæ facultatis decedat cæteris quanta fuerit accessio priuato illi adiudicata, sequeretur planè iniuriosam fore, atque nociuam, respectu cæterorum contentorum in communitate, appropriationem rei, quæ erat communis, respectu priuata personæ, nisi ipsa tantundem in bonum commune contulisset. Quare permitta occupatione, & appropriatione bonorum cuilibet æquè patentium absque aliqua eiusmodi contributione in bonum commune, non fieret solum ultra ius naturale, sed etiam contra. Nec enim ea diuisio esset, qualem ipsum ius naturale permittit, ac præcipit, sed qualem reprobatur manifestè. Quod ex eo vltèrius manifestatur, quia nemo prudenter consentit puro suo damno, idest damno minimè compensato per aliquod aliud bonum saltem æquale, & impossibile cum eo, cuius iacturam patitur. Ergo qui facit iuris, ac liberæ facultatis priuata, quod erat commune, quin communitati aliud refuderit tantundem, habet contradicentes sibi reliquos omnes contentos in communitate, atque prudenter sibi prouidos, quales plerique sunt in hac parte, & præsumuntur omnes, ac proinde vsurpat rem inuitis rationabiliter eius dominis. Quod est contra ius naturæ.

Art. 4. Accedit fore, vt si diuisio rerum secus, quam dicitur, facta fuisset, aut permitteretur, non auferrentur, nec minuerentur inconuenientia proposita in quæst. præcedenti ex indiuisione rerum. Primum enim omnes facillè dimitterent curam, & sollicitudinem eorum, quæ iam haberent, in existente sibi facultate, & libera potestate vsurpandi alia, atque alia de nouo absque vlllo labore, nullaque adhibita industria cedentibus in bonum commune. Deinde sequeretur summa confusio plurimorum confluentium ad purum lucrum absolutum ab omni onere honestæ compensationis. Quo deniquè pacto, vitari possent similitates, & maleuolentiæ mutue inter videntes spoliari se bonis æquè suis, ac capientis, idque in perpetuum absque vlllo suo emolumento speciali, vel communi.

Art. 5. Præterea cuius in finem suum vigoris esse possent virtutes humani generis mutuè conciliatrices, si ea tantum erogari possent, quæ, qui erogaret, habuisset, & qui acciperet habere posset sola habendi voluntate, eiusque voluntatis solum per verba, aut nutus significatione, aut vtrumque aliter nulla superata difficultate promouendi bonum commune, nullaque adhibita eam in rem industria? Quæ omnia incommoda sunt manifestiora in vsurpatione iurisdictionis; si tamen iurisdiclio esset aliqua liberæ facultas supra alios absque, vel idoneitate, vel obligatione promouendi bonum commune. Cuiusmodi profectò facultatem quilibet sibi veller, nemo alteri. Vnde fieret, vt nemo illam habere posset, quin noceret alijs in re maximè sua ipsorum: hoc est in propria libertate, & dispositione suarum actionum, idque inuitis rationabiliter ipsdem. Quod clarè contradicit iuri naturæ.

Art. 6. Pater igitur iniquam, & turpem futuram fuisse diuisionem rerum non grauante singulos appropriaturos sibi partem earum necessitate cooperandi ad bonum commune per positionem rerum acquiratarum in statu magis idoneo ad vsus, & commoda

generis humani, vel physicè, vel intentionaliter. Qui duo modi proficiendi communitati per spem, aut effectum physicum in occupatione, & sepositione rerum, ac personarum in vsu specialem propriæ liberæ facultatis infra clarius feceretur, ac exponetur, seponendo classes rerum, quæ ad legitimam sui appropriationem, respectu particularis personæ exigunt ex sua natura cooperationem physicam ad bonum commune, ab ijs, quæ solum exigunt intentionalem, ac moralem cooperationem. Exponitur inquam, dum dicitur de modis acquirendi in specie. Nunc enim tantum decernitur in genere.

Art. 7. Tertia conditio est, vt quæ cuiusque propria facta iam semel fuerint, eidem maneat in perpetuum, quantum capacia perpetuitatis illa fuerint; nec in alium transire possint absque ipsius consensu, & quatenus, seu illo tantum modo, quo ipse consenserit. Hoc probat efficaciter prima ratio D. Thomæ supra producta, pro necessitate naturali diuisionis rerum. Non enim ea solum negligenter ab vnoquoque administrantur, quæ sunt omnino communia, sed ea etiam, quæ solum habentur ad tempus, debentque, aut possunt transire ad alium absque ipsius consensu, vel simpliciter, vel quoad aliquid.

Art. 8. Confirmatur præterea hæc conditio ex præcedentibus, quia quod quisque contribuisset in bonum commune pro approprianda re aliqua, vel esset irrenocabile, vel renocabile. Si primum, esset iniqua rem sibi acquirendis conditio, quia pro re sibi interitura impendisset aliquid nunquam rediturum. Si secundum, tam priuata persona, quam communitas semper se inuicem haberent sollicitos, & de rebus suis minimè securos, imminere vtriusque dissolutione communium vtilitatum. Quæ de re multa dici possent, sed possunt eadem ab vnoquoque facillè considerari in consequentiam eorum, quæ iam exposita sunt. Confirmatur rursum, quia redderentur contemptibiles, ac minimè efficaces virtutes, quibus homines inter se maximè conciliantur, dum ea erogarent, quorum neque dans esset, neque accipiens futurus esset permanens, & securus possessor.

Art. 9. Quod autem vnicuique debuerit relinquere libera facultas, vt partem, quæ sibi obtrigisset, posset in alium transferre, quatenus ipsi libuisset, ex eo est manifestum. Quia ius cuiusque priuatum in parte sibi contingente succedit iuri communi, & indiuiduo, quod habebat simul cum omnibus alijs ad totum omnium bonorum cumulum. At iuri illi communi, & indiuiduo renuntiare homines potuissent suo libero consensu. Ergo par est, vt possint etiam, renuntiare iuri priuato; quod communi illi succedit. Pater consequentia. Quia ius naturæ præcipiens diuisionem non præcepit, vt homines fierent deterioris conditionis; siquidem ius naturæ, & quod ab eo præcipitur, constitutum ab eo est ex amore generis humani. Fierent autem deterioris conditionis, si non retinerent libertatem æquè solutam, ac antea cæteris paribus.

Art. 10. Posterior ista pars huius tertiæ conditionis confirmatur vltèrius comparatione cum parte prioris. Quia sicut alienabilitas rei vnicuique contingens absque eius consensu redderet infelicem diuisionem, vt ostensum est; ita impotentia alienandi cum libuisset, & quatenus libuisset, reddidisset eandem infelicem inter alia propter hæc duo. Alterum est, quia fieri non potuit, vt in parte vnicuique appropriata suppeterent omnibus omnia necessaria pro omni tempore. Ergo si quod quisque haberet, non posset alienando in alia commutare, constituerentur homines saltem plerique ratione diuisionis rerum in impotentia sibi prouidendi de omnibus necessarijs per commutationem eorum, quæ haberent, cum ijs, quibus magis indigerent. Alterum est quia impotentia alienandi impediret vsu virtutum socialium, & amicitabiliū liberalitatis, gratitudinis,

tis, gratitudinis, & finilium in eo gradu, qui est necessarius respectu totius multitudinis hominum.

Art. 11. Postrema ex his consequens conditio est, vt pars bonorum vniciue contingentium sit transferibilis in alios non ex qualicunque eiusdem consensu, sed vel gratuito, & benemerenti apud eum, in quem fieret translatio, vel constituyente æqualitatem inter datum, & acceptum. Ratio est, quia si translatio rei quæ est vnus, in alium facta erit non constituta æqualitate inter datum, & acceptum; nec excessus fuerit gratus collatus ab eo, cui minus contingit habere, his planè iacturam eatenus patietur coactus. Hoc autem sine iniuria ex parte cogentis contingere minimè potest. Cum enim omnes homines essent æquales ab initio quoad terminos libertatis, tam materialiter, quam formaliter, & postea inæqualitas materialis inducta sit absque inæqualitate formali; nec secus fieri potuerit saluo iure naturali, vt liquet ex dictis præsertim circa primam conditionem, atque inter cogentem, & coactum manifesta intercedat inæqualitas formalis; siquidem qui cogitur, plus sibi arrogat in retinenda amplitudine suæ libertatis, & restringenda libertate aliena, quam qui cogitur, is enim non plenè, imò, & ultra limites vitæ suæ libertate. Cum inquam hæc omnia ita se habeant consequens planè est, vt toties necesse sit interuenire iniustitiam primæuo iuri naturæ contrariam, nec alterabilem vlla vniuersali inter homines conuentione, quoties fiet translatio rerum, quæ sunt, vnus, in alium absque æqualitate inter vtrumque; & simul absque alterutro gratuita quoad excessum collatione, consensu simpliciter libero.

Art. 12. Quapropter commutatio inæqualis non habens admixtam gratiosam collationem ex alterutra parte est iniusta, multò verò magis translatio rei, quæ est vnus, in alium absque vlla commutatione, & consensu domini; neque sine ista conditione potuit fieri rerum diuifio. Consensus porro intelligitur, vel implicitus, vel explicitus. Quia cum homines non possint, vbicumque ipsorum interest, adesse, nec ad omnia, & singula, vel simpliciter, vel prout oportet semper aduertere, quæ similiter eorumdem seorsim, aut communitatis interest; vt sic, vel aliter disponantur de nouo, esset iniqua eorum cognitio, si defectus singulorum quoad præsentiam, vel aduertentiam, & consensum explicitum suppleri non posset præsumptione aliorum, fundata in consensu dominorum tantum vniuersali, ac implicito, seu virtuali, aut mediato cum vtilitate, vel speciali ipsorum, vel communitatis. Cuius rei clarior demonstratio exhibebitur in progressu.

Art. 13. Interim circa æqualitatem hoc propterea notandum est, non debere illam mensurari dependenter ab affectu speciali, quo quis rem aliquam persequitur per accidens. Quia ante rerum diuisionem æque patebant omnibus res omnes exteriores quocumque demum modo affecti essent erga illas. Ergo esset contra ius naturæ, si induceretur inæqualitas quoad res exteriores iuxta proportionalem interioris effectus inæqualitatem. Quem videlicet vniciue permissum est qualem, & quantum libuerit concipere absque iactura rerum ad quas afficitur, & absque vllius iuris exinde acquisitione, quantum est ex vi iuris naturalis, quatenus comparantis hominem cum homine, & præscribentis vniciue terminos propriæ liberae facultatis. Ratio à priori est quia, vt præmissum est sub initium quæstionis præcedentis, affectus, & cætera, quæ hominem secundum se intrinsecè afficiunt, sunt sua, & propria cuiusque iure naturæ; idque proinde peculium potest quisque quantumlibet augere, vel minuere, quin ea de causa vllam iacturam patiatur, aut vllum emolumentum percipiat quoad

ea, quæ idem ius naturæ fecit omnibus cum æqualitate communia, atque ex præscripto eiusdem iuris ius humana libertate constitutum, atque vltimo determinatum omnium industriæ, ac fortunæ æqualiter exposuit, vtrumque affecti essent.

Art. 14. Accedit incommodum ingens, quod ex opposita iuris ratione sequeretur. Sequeretur namque quo quisque sapientior esset, ac maiori probitate præditus, eo per se loquendo deberet in commutationibus minùs accipere, & eo plus, quo insipientior esset, ac deterior. Nempe quo quisque sapientior maiorisque probitatis est, eo magis afficitur ad æterna, & minùs ad hæc temporalia, quæ comparatione illorum vilescunt animo rectè vtrique ponderanti; Inde demum fieret sapientiam, & probitatem, insipientiam & improbitatem, vel certè affectum illis regulatum esse partem mercis, aut pretij, in commutationibus; & rem minimè transferibilem in alium constituere intrinsecè id, de cuius in alium translatione ageretur, atque tractari, vt commutabile, fierique materiam contractus commutationis quod essentialiter est incommutabile, ac intransferibile. Æqualitas igitur pensanda est penes æstimabilitatem conuenientem rei independentem ab speciali, & accidentali æstimatio- ne, ac affectu cuiusque erga illam, & pendentem solum à naturali hominum constitutione, aliisque exterioribus rerum ipsarum circumstantiis variantibus mutua earundem rerum comparationem inter se.

Art. 15. Istæ omnes conditiones, ac limitationes expositæ sunt seorsim maioris claritatis gratia, & quia earum intelligentia conferre plurimum potest ad expeditiorem determinationem quæstionum sequentium, nec non ad dirimendas ab vnoquoque quæstiones alias minutiores circa peculiare in vnoquoque genere iniurias, quarum sigillatim, & in particulari prosecutio euaderet nimis longa. Cæterum ea omnia, quæ dicta sunt, possunt quoad substantiam brevius expediri per definitionem dicendo: diuifio rerum iure naturæ præscripta est *designatio iuridica terminorum libera facultatis respectu singulorum circa res suapte natura communes, ac indifferentes conferens ad propriam cuiusque, & communem omnium felicitatem*. Quia verò huiusmodi diuifio descendit ex præscripto iuris naturalis, & inducta est sensum siue sensu quoad præcipua eius capita per ius gentium conuenientibus singulis appropriationi, quam quisque præoccupando fecisset, atque ius gentium confunditur sæpè à Iurisconsultis cum iure naturæ, vt dictum est quæst. 7. propterea. Instit. de rerum diuisione *fera dicitur id quod ante nullius est, naturali ratione conceditur occupanti*. Rursus quia plures rerum diuisiones sunt immediatè decretis, & legibus Principum ex concessione iuris gentium, & naturæ; propterea Augustino dicere licuit tract. 6. in Ioan. *quod hac villa sit mea, & illa tua, est ex iure Imperatorum*. Neutrum tamen horum fieri, aut honestè, etiam validè potuit si non per conuentionem gentium, siue per decreta, & leges Imperatorum, siue vllò alio modo nisi dependenter à iure naturæ, & cum conditionibus ab eo præscriptis, & huc vsque explicatis; cum iisdem verò potuit, & potest fieri diuifio rerum per liberam hominum conuentionem, & statutum.

Ad 1. Quod est vtilitati alicuius, vel aliquorum deputatum, subiaceret eius, seu eorum voluntati solum quoad eas vtilitates, quæ eidem, vel eisdem concessæ sunt. Res autem exteriores concessæ sunt à Deo hominibus non quoad vtilitates qualescumque respectu singulorum, sed quod eas, quæ bono communi congruunt, & respiciunt æqualitatem respectu cuiusvis in particulari prout comparati cum cæteris. Eatenus igitur tantummodo concessum est hominibus, vt honestè, & validè de iis rebus disponerent iuxta regulas datas.

Ad 2. Propter ea non dubitatur de honestate, & validitate eorum, quæ communi hominum consensu statuta sunt circa res istas exteriores sensibus obuias, & facile intelligibiles perfecte; quia est moraliter impossibile, ut omnes, aut etiam plerique errent circa dispositionem earum quoad principia omnibus, aut plerisque communia. De iis autem, quæ sunt moraliter impossibilia perinde dubitatur, atque de impossibilibus physicè quia perinde non eueniunt.

QVÆSTIO XLIV.

Virum officia habentia iurisdictionem sint intrinsecè inuendibilia?

Videntur non esse inuendibilia. 1. Quia D. Thom. interrogatus de hoc puncto à Ducissa Brabantia, respondet opus. 21. ad quæst. 5. his verbis: *non video quare huiusmodi officia non liceat vobis vendere dummodo talibus vendatis, de quibus possit presumi, quod sint utiles ad talia officia exercenda, & non tanto pretio vendantur officia, quod recuperari non possit, sine grauamine vestrorum subditorum.* Ergo seruatis duabus illis conditionibus licet, & valide vendi possunt officia habentia iurisdictionem. Nempe de talibus officiis est ea consultatio.

2. Officia secularia sunt in primis, quid purè temporale, ut patet. Deinde sunt valde appetibilia. Ambiuntur enim magnis expensis laboris, & industriæ & magnæ pecuniarum summæ à multis quam libenter erogantur pro illis obtinendis. Ergo sunt vendibilia. Patet consequentia, quia non alia de causa panis, & vinum, & eiusmodi cætera ab omnibus censentur vendibilia. Quapropter D. Thomas hanc eandem rationem vnicè præmittit suæ illi assertioni aiens: *Cum autem balinis, & officialibus vestris nihil committatur nisi temporalis officium potestatis non video, &c.* Est igitur efficax ista ratio.

3. Marchionatus, Comitatus, Ducatus venduntur de facto carius à piis, & timorata conscientia principibus ob adiunctam illis iurisdictionem; quæ seclusa non venderentur tanto pretio redditus, & alia emolumenta pecuniaria honorariis illis titulis deuincta. Ergo iurdictio etiam ipsa secundum se est vendibilis, & habet rationem partis mercis in venditione iusta. Quis enim audeat damnare tanquam iniustam tot iustissimorum Principum praxim, antiquam, & quotidianam augmentum pretium ob adiunctam præcisè iurisdictionem? Aut quæ ratio discriminis reperiri potest, ob quam iurdictio simul cum re alia vendi eiusque pretium augere possit; seorsim verò vendi non possit præsertim cum eiusdè rationis, ac iuris sit, siue illa alia res prius, deinde iurdictio seorsim, siue vtraque simul, ac indiuisim vendantur.

4. Licet iurdictio primo, ac principaliter sit ordinata in bonum communis; secundario tamen, & minùs principaliter cedit etiam in vtilitatem eius à quo habetur, quatenus confert præminentiam quandam, & dignitatem prælatiuam respectu cæterorum, ut dictum est quæst. 3. & 4. Fieri autem potest, ut vtilitas secundaria, & minùs principalis alicuius rei sit æqualis toti alterius rei vtilitati ob maiorem æstimabilitatem vnius, quam alterius, ob quam, quod est secundarium, ac minùs principale in vno adæquet, aut etiam superet, quod est primum, ac principale in altero. Confirmatur à posteriori, quia quod est secundarium, & minùs principale in iurisdictione communiter habetur pluris, & ambitur magis, quam quicquid vtilitatis simpliciter est in parua pecuniarum quantitate.

5. Si hæc officia essent inuendibilia secundum se essent etiam inuendibilia quoad emolumenta pecuniaria illis annexa. Quia quomodocumque vendantur, sequuntur eadem inconuenientia; nempe quod ciues postquam ea emerint grassentur in subditos non solum, ut expensas factas restarent, sed etiam, ut ad vltiores in dignitatibus progressus viam sibi parerent. Atque hoc est alterum inconueniens, quod nimirum inde fiat, ut ciues non se disponant ad obtinenda ea officia per virtutem, & sapientiam, sed magis accumulando pecunias per bonas, vel malas artes præeunte ad hoc ipsius exemplo Reipublicæ, seu supremi Principis docentis ea venditione venditionem functionum iurisdictionalium & pecuniæ auiditatem.

6. Ut hæc officia vendi non possint digniori, cui debentur determinatè; saltem vendi poterunt indigno, & minùs digno, quibus non debentur; certè venditio his facta erit valida, nullumque inde manebit onus restituendi, idque eadem ferè ratione qua iudex ex communi auctorum opinione facit suas pecunias, acceptas pro sententia iniusta, licet non faciat suas, quas accipit pro sententia iusta. Est enim eadem utrobique ratio. Ergo venditio istiusmodi officiorum non est intrinsecè inualida.

7. Saltem electio vnius præ alio ex æquè dignis vendi potest. Licet enim concurrentibus multi æquè dignis debeatur electio alicui eorum vagè, & indeterminatè; non tamen debetur huic potius quam alteri determinatè. Ergo pro electione huius determinatè potest accipi aliquod pretium. Quælibet enim res quatenus est indebita, est vendibilis, si simul sit purè temporalis, atque æstimabilis; in quo genere continetur electio ad officia temporalia. Confirmatur ex opinione quorundam auctorum afferentium obligatum ex testamento ad dandum centum pro dote alicui puellæ nubili relicta sibi libera determinatione personæ posse accipere pretium, & retinere sibi partem dotis pro electione huius determinatè præ cæteris æquè habentibus conditiones requisitas à testatore; & sic de aliis obligatis ad dandam quantitatem determinatam, aut etiam ad vendendum pro determinato pretio, sed non determinatè personæ.

Art. 1. Resp. Bona illa, quorum diuisio facta est libera hominum conuentione iuxta dicta in duabus proximè præcedentibus quæstionibus duplici summo genere continentur. Alia namque sunt, quæ pertinent ad iustitiam distributiuam tanquam propria eius materia proxima; alia quæ ad commutatiuam, iuxta dicta quæstione 18. Quia verò inter istas duas iustitias distributiuas est præstantior, quatenus eius obiectum est ius, saltem inæquale commune quod præualeat priuato, propterea primo loco accommodanda illi sunt conditiones nuper assignatæ diuisionis legitimæ rerum. Inter quæstiones autem de iustitia distributiuâ ea censetur præcipua; quæ quæritur: an officia saltem secularia habentia annexam iurisdictionem sint vendibilia. Affirmant Caietanus, Vasquez, Valentia, & alij quamplures. Negant Adrianus, Medina, Anglez, Turrianus, & alij. Distinguit Lessius: nimirum eiusmodi officia, quoad obligationes ad certas functiones, quæ est eorum essentia, quoad iustum stipendium, eisdem obligationi, & functionibus correspondens, esse inuendibilia; vendibilia verò quoad dignitatem, & præminentiam respectu cæterorum, necnon quoad occasionem, ac spem lucrandi ultra iustum stipendium.

Art. 2. Distinctio ista Lessij partim subsistit partim non subsistit. Subsistit quidem quoad obligationem ad functiones, & quoad spem lucrandi. Quia hæc duo sunt inuicem separabilia, & conditionis, ac æstimationis